

УДК 338.242

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-24>**Райчева Л.І.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса**Raicheva Larysa**

International Humanitarian University, Odesa

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ І СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті визначено призначення трубопровідного транспорту в системі національної економіки, фактори його економічності, перелік об'єктів транспортування, особливості техніко-технологічних циклів та інфраструктури. Узагальнено правові засади регулювання діяльності трубопровідного транспорту. Виділено законні об'єкти транспортування трубопровідним транспортом. Узагальнено сфери економічних відносин у галузі трубопровідного транспорту, принципи реалізації державної політики, форми власності на його об'єкти у загальних та особливих випадках. Систематизовано органи державного управління у сфері трубопровідного транспорту, їх повноваження. Визначено мету державного контролю у сфері трубопровідного транспорту, здійснюваного органами державного управління та місцевого самоврядування, а також зміст операційної діяльності суб'єктів господарювання трубопровідного транспорту. Узагальнено зміст юридичної відповідальності, які несуть порушники законодавства України про трубопровідний транспорт та причини її виникнення. Обґрунтовано стратегічні засади розвитку трубопровідного транспорту України на основі поєднання трьох бізнес-платформ. Визначено основні пункти стратегічних планів оператора газотранспортної системи України.

Ключові слова: державне регулювання, проблеми, стратегічний розвиток, трубопровідний транспорт, Україна, шляхи, вирішення.

PROBLEMS OF STATE REGULATION AND STRATEGIC DEVELOPMENT OF PIPELINE TRANSPORT OF UKRAINE AND WAYS TO SOLVE THEM

The article defines the purpose of pipeline transport in the system of the national economy, its cost-effectiveness factors, a list of transportation objects, features of technical and technological cycles and infrastructure. The legal principles of regulation of pipeline transport activity are summarized. It has been established that the legislation on pipeline transport regulates relations at all stages of its creation and operation, establishing guarantees for the safety of life and health of the population, ensuring the protection of the natural environment and national wealth of Ukraine from possible negative effects during the operation of objects of this type of transport. Legal objects of transportation by pipeline transport have been identified. The spheres of economic relations in the field of pipeline transport, the principles of implementation of state policy, forms of ownership of its objects in general and special cases in the context of Ukraine's ratification of the Protocol on Ukraine's Accession to the Treaty on the Establishment of the Energy Community are summarized. State management bodies in the field of pipeline transport, their powers are systematized. It is shown that the entities contributing to the allocation of land for its facilities have the priority right to supply pipeline transport products. The peculiarities of the management of pipeline transport facilities in terms of interaction with each other, as well as with the Ministry of Defense of Ukraine and the Headquarters of the Civil Defense of Ukraine have been determined. The purpose of state control in the field of pipeline transport, carried out by state administration and local self-government bodies, as well as the content of the operational activities of pipeline transport entities is defined. The content of the legal liability of violators of the legislation of Ukraine on pipeline transport and the reasons for its occurrence are summarized. The strategic foundations of the development of pipeline transport of Ukraine based on the combination of three business platforms: "Gas business", "Supply to end users" and "Low-carbon businesses" are substantiated. It was established that the main points of the strategic plans of OGTSU are: transitional fuel, joining the "Energy Systems Integration Strategy" of the EU; shift of gas transportation priorities from fossil to renewable ones; allocation of biomethane as a priority type of fuel and an important source of decarbonization of the economy; ensuring ecological, affordable and reliable spread of compressed natural gas transportation.

Keywords: state regulation, problems, strategic development, pipeline transport, Ukraine, ways, solutions.

JEL classification: H70, O10, L95

Постановка проблеми. Кожний предмет дослідження необхідно розглядати з позицій еволюційного розвитку. Інфраструктура трубопровідного транспорту України сформувалася у надрах колишнього СРСР, коли всім був відомий бренд «Уренгой – Помари – Ужгород». Ситуація докорінно змінилася з початком військової агресії росії в Україну у 2014. Тому роль, значення, механізми функціонування трубопровідного транспорту України в умовах воєнного стану потребують переосмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, економічні аспекти розвитку трубопровідного транспорту досліджуються слабкіше порівняно з технічними та юридичними. Бортняк О. М., Шкільний М. П., Варик Р. С. досліджують проблемні аспекти недіючих трубопроводів для транспортування вуглеводнів після виведення їх з експлуатації, зроблено акцент на необхідність розробки вибухопожегобезпечної технології їх демонтажу [1]. Праці Таш'ян Р. І. [2; 3; 4] присвячені правовій характеристиці речей, що

транспортуються трубопроводами, правовому статусу перевізника за договором транспортування трубопроводами. Шевчук А. Ю. акцентує увагу на оцінці надійності трубопроводів системи транспортування води [5]. Також Богатов О. І., Супонев В. М., Рагулін В. М., Ярижко О. В., Мусійко В. Д. [6], здійснивши аналіз технічного сучасного стану магістральних трубопроводів, запропонували його оцінювання в перспективі на основі вирішення проблеми укомплектування механізованих структур будівельною технікою. Правові ознаки земель трубопроводного транспорту є об'єктом дослідження Борденюк О. В. [7]. Проведений огляд наукових публікацій засвідчує, що економічні проблеми стратегічного розвитку трубопроводного транспорту України досліджуються недостатньо.

Метою дослідження є ідентифікація проблем державного регулювання і стратегічного розвитку трубопроводного транспорту України та обґрунтування шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трубопровідний транспорт призначений для транспортування нафти, нафтопродуктів і газу з місць видобутку та виробництва до місць їх використання і переробки. Його економічність досягається прокладанням магістральних нафтопроводів і газопроводів найкоротшою лінією на великі відстані. Об'єктом транспортування є рідкі, газоподібні, а іноді і тверді продукти. Трубопровідний транспорт дозволяє ефективно переміщати природний газ, нафту і нафтопродукти на великі відстані без проміжних процесів їх перевантаження на безперервній основі.

Інфраструктура трубопроводного транспорту представлена компресорними станціями, розподіленими через 100-150 км і виконуючими функції підтримки необхідного тиску і швидкості руху об'єкта транспортування в трубі. Компресорні станції, обладнані хімічними лабораторіями, виконують функції осушення, очищення, одоризації об'єкта транспортування. Через фізичні процеси неминучими є втрати деякої кількості об'єкта транспортування (2,5-4,0%). Довжина магістрального трубопроводу може сягати декількох тисяч кілометрів, діаметр варіює в інтервалі 150-1420 мм, але найбільша частка газопроводів має діаметр від 720 мм.

Основним нормативно-правовим актом України, що регламентує діяльність трубопроводного транспорту є Закон України, прийнятий у 1996 році [8]. Трубопроводи поділяються на магістральні і немагістральні. Магістральним трубопроводом є технологічний комплекс, функціонуючий єдиною системою, вміщуючи окремі трубопроводи, або декілька трубопроводів, з усіма об'єктами і спорудами, поєднаними технологічним процесом, що здійснюють внутрішні, транзитні, міждержавні, міжрегіональні поставки продуктів транспортування споживачам. У складі немагістральних трубопроводів виділяють: промислові трубопроводи, або приєднані мережі,

Об'єктами трубопроводного транспорту є магістральні та промислові трубопроводи разом із надземними і підземними лінійними частинами, а також об'єктами та спорудами, які гарантують безпечну та надійну його експлуатацію.

Законодавство про трубопровідний транспорт регулює відносини на всіх етапах його створення та функціонування (проектування, будівництво, експлуатація,

капітальний ремонт, реконструкція тощо), встановлення гарантій безпеки життя та здоров'я населення, забезпечення охорони навколишнього природного середовища і національного багатства України від можливого негативного впливу під час експлуатації об'єктів цього виду транспорту.

Законним об'єктом транспортування трубопровідним транспортом, відповідно до статті 4 Закону України [8], є вуглеводи, хімічні продукти, вода, інші продукти і речовини. Транспортний цикл починається в місцях їх знаходження, видобутку, виготовлення або зберігання, продовжується в місцях перевантаження та подальшого транспортування і завершується в місцях їх переробки чи споживання. Будівництво та експлуатація меліоративних систем та її окремих об'єктів не має відношення до трубопроводного транспорту.

Сферами економічних відносин у галузі трубопроводного транспорту є: оборона держави; науково-дослідні, проектно-конструкторські, інші інженерні роботи і послуги; будівельні, монтажні, ремонтні, налагоджувальні роботи і послуги; експлуатація трубопроводів, державний нагляд і контроль за їх будівництвом і експлуатацією; матеріально-технічне постачання; забезпечення захисту персоналу і населення, а також навколишнього природного середовища; безпека і зовнішньоекономічні відносини у сфері трубопроводного транспорту.

Державна політика у сфері трубопроводного транспорту формується і реалізується на основі таких принципів: надійність та безпечність функціонування; пріоритетність підтримки обороноздатності держави; координація науково-дослідних, проектно-конструкторських, інших інженерних робіт і послуг; реконструкції і модернізація; автоматизація обліку і контролю об'єктів транспортуванням; енергетична незалежність України і частини забезпечення нафтою, газом, продуктами їх переробки; екологічна безпека; захист національних економічних інтересів України; забезпечення балансу прав і обов'язків постачальників і здобувачів; якість, безпека, раціональність транспортування; міжнародне співробітництво.

Магістральний трубопровідний транспорт України знаходиться у державній власності. Окремі його об'єкти, побудовані за кошти місцевих бюджетів або суб'єктів господарювання, знаходиться у комунальній та приватній власності. Окремим випадком фінансування будівництва та експлуатації об'єктів трубопроводного транспорту є вкладання коштів інвестора – учасника угоди про розподіл продукції [9].

Україна ратифікувала Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Транспортування магістральними трубопроводами і зберігання у підземних газосховищах здійснюють державні та дочірні підприємства НАК «Нафтогаз України» відповідно до зобов'язань, прийнятих Україною відповідно до Закону України [10]. Їх приватизація забороняється, заборона поширюється також на підприємства, установи, організації, утворені в результаті їх реорганізації, відчуження основних засобів, що є об'єктами державної власності, передача їх з балансу на баланс, у концесію, оренду, лізинг, заставу тощо, відчуження акцій та часток у статутному капіталі державних підприємств. Заборона не поширюється на майно суб'єктів господарювання,

що перебуває в державній власності і отримане ним у повне господарське відання без права відчуження для здійснення функцій оператора газотранспортної системи України (ОГТС). У повне господарське відання оператора підземного сховища газу для здійснення його функцій можуть передаватися лише підземні сховища газу (одне або декілька). Заборона не поширюється на відчуження, передачу в оренду без права викупу та передачу в суборенду основних засобів, що є об'єктами державної власності, державних підприємств, але не використовуються у процесі провадження діяльності з транспортування магістральними трубопроводами і зберігання у підземних газосховищах.

Державні підприємства, що провадять діяльність з транспортування магістральними трубопроводами і зберігання у підземних газосховищах, дочірні, засновані НАК «Нафтогаз України», а також реорганізовані підприємства мають імунітет в частині порушення справи про банкрутство. Зміна форм власності промислового трубопровідного транспорту здійснюється на загальних засадах.

Органами державного управління у сфері трубопровідного транспорту є центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, представницькі органи та органи місцевого самоврядування, територіальні штаби Цивільної оборони України, Міністерство оборони України – в умовах воєнного стану. Їх повноваженнями є: погодження розміщення об'єктів трубопровідного транспорту; вжиття заходів щодо безпечної експлуатації останніх; участь у плануванні захисту персоналу і населення; визначення умов експлуатації об'єктів трубопровідного транспорту в умовах воєнного стану; координація роботи, пов'язаної з ліквідацією і попередженням аварійних ситуацій на діючих трубопроводах.

Пріоритетне право на забезпечення продуктами трубопровідного транспорту мають суб'єкти, що сприяють відведенню земель під його об'єкти. Землями трубопровідного транспорту є земельні ділянки, на яких збудовано наземні і надземні споруди об'єктів трубопровідної системи. У цілях безпеки охоронні зони встановлюються уздовж трубопроводів. Земля в їх межах не вилучається, а використовується з обмеженнями відповідно до законодавства або укладених договорів.

Якщо об'єкти трубопровідного транспорту знаходяться в одному технічному коридорі або перетинаються з лініями електропередач, зв'язку, залізниці, автомобільними дорогами тощо, то управління ними здійснюється на основі договорів, якими передбачаються права і обов'язки сторін щодо проведення спільних заходів відповідальних суб'єктів. В умовах воєнного стану експлуатанти трубопроводів, підпорядковані різним відомствам, але розташовані в одному технічному коридорі, мають узгодити плани діяльності між собою, а також із Міністерством оборони України та Штабом Цивільної оборони України.

Метою державного контролю у сфері трубопровідного транспорту, здійснюваного органами державного управління та місцевого самоврядування, є забезпечення дотримання вимог законодавства.

Операційна діяльність суб'єктів господарювання трубопровідного транспорту пов'язана з прийманням, збереженням, перевантаженням, транспортуванням,

транзитом вуглеводнів, хімічних продуктів, води та інших продуктів і речовин трубопроводами на договірній основі з урахуванням їх пропускної спроможності, економічної ефективності, взаємної вигоди тощо.

Роботи на трубопровідному транспорті (проекування, будівництво, ремонт, експлуатація об'єктів) підлягають ліцензуванню. Суб'єкти господарювання трубопровідного транспорту (крім ОГТС) самостійно визначають свою організаційну структуру. Організаційна структура ОГТС визначається та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Рішення щодо розміщення, будівництва нових і реконструкції діючих об'єктів трубопровідного транспорту, їх експлуатації приймаються з урахуванням впливу на довкілля з метою дотримання вимог екологічної безпеки. Правила охорони магістральних трубопроводів затверджено Кабінетом Міністрів України. Суб'єкти господарювання трубопровідного транспорту мають право: висувати позови до проектних організацій за помилкові проектні рішення; отримувати матеріально-технічні ресурси та енергозабезпечення через систему державного замовлення; проводити передпускову діагностику, дефектоскопію внутрішньої порожнини збудованого трубопроводу перед його прийомом в експлуатацію; бронювати персонал служби експлуатації та ремонту трубопроводів в умовах воєнного стану. Суб'єкти господарювання трубопровідного транспорту зобов'язані: постачати споживачам вуглеводи, хімічні продукти, воду тощо відповідно до договірних умов; виконувати діючі норми, правила безпеки, технічної експлуатації трубопроводів, пожежної охорони та охорони навколишнього природного середовища; контролювати дотримання будівельних норм і правил при прийнятті в експлуатацію побудованих чи реконструйованих об'єктів трубопровідної системи; проводити діагностику стану трубопроводів згідно з правилами технічної експлуатації; контролювати фізичний стан об'єктів трубопровідного транспорту після досягнення ними амортизаційного строку служби; консервувати не функціонуючі більше одного року трубопроводи, забезпечувати постійний технічний нагляд за їх станом з метою підтримки їх експлуатаційної придатності; передавати матеріали виконавчої зйомки трубопроводів, зробленої будівельно-монтажними організаціями і замовником, іншим зацікавленим суб'єктам; створювати спеціалізовані підрозділи, що здійснюють ремонтно-відбудовчі роботи в умовах аварій чи катастроф; негайно ліквідувати наслідки стихійного лиха, аварій у співпраці з відповідними органами державного нагляду та контролю, органами місцевого самоврядування тощо; відшкодувати заподіяну шкоду під час ліквідації аварій і проведення ремонту трубопроводів власникам землі і землекористувачам; координувати з органами місцевого самоврядування плани спільних заходів, пов'язаних із діяльністю в умовах воєнного стану; охороняти об'єкти трубопровідного транспорту; здійснювати моніторинг поставок токсичних хімічних продуктів, зріджених вуглеводневих газів та широкої фракції легких вуглеводнів.

В умовах воєнного стану при суб'єктах господарювання трубопровідного транспорту, а також органи державного управління магістральних нафто- і газопродуктопроводів створюються представництва Міністерства оборони України. Спеціальні відомчі підроз-

діли здійснюють пожежну і лінійну охорону об'єктів магістрального трубопровідного транспорту, у т.ч. за договорами з Національною поліцією України.

Порушники законодавства України про трубопровідний транспорт несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність. Її підставою є: порушення Правил охорони магістральних трубопроводів, Правил безпеки, в тому числі екологічної; пошкодження, руйнування, крадіжки основних засобів та товарної продукції, завдання шкоди навколишньому природному середовищу; використання бракованих і неякісних будівельних та конструкційних матеріалів, комплектуючого обладнання при створенні та ремонті об'єктів трубопровідного транспорту; перешкоджання виконанню заходів, пов'язаних з попередженням та ліквідацією наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф; невиконання приписів та розпоряджень органів державного контролю і нагляду, а також погоджених планів взаємодії в умовах воєнного стану.

Суб'єкти господарювання – постачальники обладнання, труб тощо для об'єктів трубопровідного транспорту несуть відповідальність за їх якість, технічний рівень, приховані дефекти, виявлені в процесі експлуатації об'єкта, і мають відшкодувати заподіяну шкоду. Будівельно-монтажна організація має за свій рахунок протягом першого року експлуатації об'єкта трубопровідного транспорту усунути виявлені в процесі його експлуатації дефекти.

Стратегічні засади розвитку НАК «Нафтогаз України» базуються на трьох бізнес-платформах: «Газовий бізнес», «Постачання кінцевим споживачам» та «Низьковуглецеві бізнеси». Корпоративна стратегія до 2025 року передбачає: фокусування на потребах клієнтів, інтенсивна розвідка та розробка нових ділянок, активне сприяння трансформації енергетичних ринків, залучення професіоналів та партнерів, набуття нових знань та технологій, вихід у нові бізнеси та підвищення операційної ефективності. Основним джерелом доходів та вхідних грошових потоків НАК «Нафтогаз України» є розвідка та видобування, трейдинг та оптові продажі. Вектор її розвитку пов'язаний із формуванням повноцінної вертикально інтегрованої структури, орієнтованої на задоволення кінцевих потреб споживачів, пропозицію якісних послуг за доступними цінами, сприяння розвитку конкуренції, забезпечення суб'єктам господарювання та населенню рівного доступу до енергетичних продуктів та послуг.

Платформа «Газовий бізнес» НАК «Нафтогаз України» орієнтована на розкриття потенціалу ресурсної бази природного газу в Україні, зниження ризиків для стабільного розвитку компанії та падіння його видобутку, розвиток можливостей трейдингу та оптового продажу газу, вихід на європейський ринок торгівлі із форвардними фізичними та фінансовими продуктами для збільшення доходності та підвищення здатності до хеджування ризиків.

Платформа «Постачання кінцевим споживачам» орієнтована на створення вільного ринку газу шляхом побудови ефективної масштабованої моделі, заснованої на співпраці з клієнтами онлайн та роботі через партнерську мережу з відділеннями ПУМБ, Ощадбанку та Приватбанку.

Платформа «Низьковуглецеві бізнеси» орієнтована на забезпечення екологічного та соціального благопо-

луччя України через активне інвестування у зниження викидів вуглецю та розвиток нових бізнесів, таких як виробництво водню, біопалива, уловлювання, використання та зберігання вуглецю.

Діяльність трубопровідного транспорту, реалізована НАК «Нафтогаз України», супроводжується корпоративною соціальною відповідальністю, орієнтованою на досягнення Глобальних цілей сталого розвитку ООН шляхом досягнення вуглецевої нейтральності, забезпечення до доступної та чистої енергії, пом'якшення наслідків зміни клімату, збереження екосистем суші, захисту біорізноманіття, проведення еколого-біологічних внутрішніх та зовнішніх аудитів тощо. НАК «Нафтогаз України» є учасником стратегічного європейського вибору переходу до безвуглецевої економіки (Зелена угода до 2050 року) шляхом заміщення енергетичних систем на викопному паливі – відновлювальною електроенергією та відновлювальними газами (воднем, біо- та синтетичним метаном).

Стратегічним фокусом ОГТСУ є декарбонізація на основі технологічних, регуляторних і економічних аспектів впровадження інноваційних рішень. ОГТСУ є учасником Європейського альянсу з чистого водню наряду з іншими зарубіжними операторами ГТС, що дозволить підвищити ефективність підготовки вітчизняної нормативної і технологічної бази, реалізувати спільні пілотні проекти, долати транснаціональні екологічні виклики тощо.

У переліку стратегічних планів ОГТСУ є зосередження зусиль за напрямом «Декарбонізація та чистий розвиток» в частині таких складових:

1. Перехідне паливо, яким за визначенням ЄС є природний газ (*bridge fuel*), на шляху до безвуглецевої енергетики майбутнього. ОГТСУ в процесі транспортування природного газу має намагатися знизити шкідливі викиди вуглецю, замінити газом вугілля в електроенергетиці і промисловості.

2. Приєднання до «Стратегії інтеграції енергетичних систем» ЄС у частині планування та функціонування розвитку цілісної енергетичної системи, спрямованої на ефективне використання сильних сторін кожної окремої мережі з метою переходу України до декарбонізованої економіки. Особливий акцент робиться на магістральні газопроводи, які об'єднують сектори енергетики, забезпечують газову маневрову генерацію, балансують енергосистему в частині відновлювальних джерел енергії.

3. Зміщення пріоритетів транспортування газів із викопних на відновлювальні. У рамках декарбонізації ЄС водень переведено з категорії «промислових газів» до «енергоносіїв» з прогнозом до зростання попиту на цю сполуку. Відповідно до дорожніх карт ЄС після 2030 року планується зростання транскордонної торгівлі і транспортування обсягів водню. ОГТСУ проводить послідовну роботу із визначення технологічних, нормативних та економічних перспектив і викликів та підготовка до стратегії транспортування та зберігання відновлювальних газів.

4. Виділення біометану як пріоритетного виду палива та важливого джерела декарбонізації економіки, що узгоджується з питаннями безпеки харчової промисловості України, землекористування, сільськогосподарської діяльності. Тому необхідно легалізувати правовий статус біометану, сертифікацію його похо-

дження та визначення умов допуску до прийому і транспортування ОГТСУ.

5. Забезпечення екологічного, доступного і надійного поширення транспортування стисненого природного газу (CNG). ОГТСУ є надійним партнером автомобільних станцій заправки природним газом, сприяючи розвитку муніципального транспорту на метані, зниженню викидів шкідливих речовин в містах та залежності від імпортованого дизельного палива, доступу громад до розвитку екологічного міського транспорту.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Визначено призначення трубопровідного транспорту в системі національної економіки, фактори його економічності, перелік об'єктів транспортування, особливості техніко-технологічних циклів та інфраструктури.

2. Узагальнено правові засади регулювання діяльності трубопровідного транспорту, визначено критерії їх поділу на магістральні і немагістральні (промислові трубопроводи, або приєднані мережі). Показано, що інфраструктуру трубопровідного транспорту становлять надземні і підземні лінійні частини, а також об'єкти та споруди, які гарантують безпечну та надійну його експлуатацію.

3. Встановлено, що законодавство про трубопровідний транспорт регулює відносини на всіх етапах його створення та функціонування (проектування, будівництво, експлуатація, капітальний ремонт, реконструкція тощо), встановлення гарантій безпеки життя та здоров'я населення, забезпечення охорони навколишнього природного середовища і національного багатства України від можливого негативного впливу під час експлуатації об'єктів цього виду транспорту.

4. Показано, що законним об'єктом транспортування трубопровідним транспортом є вуглеводи, хімічні продукти, вода, інші продукти і речовини. Окреслено факти початку і завершення транспортного циклу, а також факт відсутності відношення до трубопровідного транспорту будівництва та експлуатації меліоративних систем.

5. Узагальнено сфери економічних відносин у галузі трубопровідного транспорту, принципи реалізації державної політики, форми власності на його об'єкти у загальних та особливих випадках у контексті ратифікації Україною Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Встановлено факт імунітету в частині порушення справи про банкрутство для державних підприємств, що провадять діяльність з транспортування магістральними трубопроводами і зберігання у підземних газосховищах, дочірніх, заснованих НАК «Нафтогаз України», а також реорганізованих підприємств.

6. Систематизовано органи державного управління у сфері трубопровідного транспорту, їх повноваження. Показано, що пріоритетне право на забезпечення про-

дуктами трубопровідного транспорту мають суб'єкти, що сприяють відведенню земель під його об'єкти.

7. Визначено особливості управління об'єктами трубопровідного транспорту, які знаходяться в одному технічному коридорі або перетинаються з лініями електропередач, зв'язку, залізниці, автомобільними дорогами тощо. Узагальнено засади функціонування трубопровідного транспорту в умовах воєнного стану в частині взаємодії між собою, а також із Міністерством оборони України та Штабом Цивільної оборони України.

8. Визначено мету державного контролю у сфері трубопровідного транспорту, здійснюваного органами державного управління та місцевого самоврядування, а також зміст операційної діяльності суб'єктів господарювання трубопровідного транспорту. Узагальнено зміст юридичної відповідальності, які несуть порушники законодавства України про трубопровідний транспорт та причини її виникнення.

9. Обґрунтовано стратегічні засади розвитку трубопровідного транспорту України на основі поєднання трьох бізнес-платформ: «Газовий бізнес», «Постачання кінцевим споживачам» та «Низьковуглецеві бізнеси». Їх програмними результатами очікується: розкриття потенціалу ресурсної бази природного газу в Україні, зниження ризиків для стабільного розвитку компанії та падіння його видобутку, розвиток можливостей трейдингу та оптового продажу газу, вихід на європейський ринок торгівлі із форвардними фізичними та фінансовими продуктами для збільшення доходності та підвищення здатності до хеджування ризиків; створення вільного ринку газу шляхом побудови ефективної масштабованої моделі, заснованої на співпраці з клієнтами онлайн та роботі через партнерську мережу; забезпечення екологічного та соціального благополуччя України через активне інвестування у зниження викидів вуглецю та розвиток нових бізнесів, таких як виробництво водню, біопалива, уловлювання, використання та зберігання вуглецю.

10. Встановлено, що принципово важливим напрямом діяльності трубопровідного транспорту, реалізованим НАК «Нафтогаз України», є корпоративна соціальна відповідальність, орієнтована на досягнення Глобальних цілей сталого розвитку ООН. Основними пунктами стратегічних планів ОГТСУ є: перехідне паливо, приєднання до «Стратегії інтеграції енергетичних систем» ЄС; зміщення пріоритетів транспортування газів із викопних на відновлювальні; виділення біометану як пріоритетного виду палива та важливого джерела декарбонізації економіки; забезпечення екологічного, доступного і надійного поширення транспортування стисненого природного газу.

Метою подальшого дослідження є розробка пропозицій із удосконалення кредитного забезпечення розвитку підприємств транспортного комплексу національної економіки з урахуванням його галузевої диференціації.

Список використаних джерел:

1. Бортняк О. М., Школьнік М. П., Варик Р. С. Проблеми і перспективи утилізації недіючих трубопроводів з урахуванням аспектів екологізації систем транспорту вуглеводневих енергоносіїв. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvif_2012_2_34
2. Таш'ян Р. І. Правова характеристика речей, що транспортуються трубопроводами. *Університетські наукові записки*. 2011. № 1. С. 123–128.

3. Таш'ян Р. І. Правовий статус перевізника за договором транспортування трубопроводами. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3. С. 61–66.
4. Таш'ян Р. І. Права на речовини, що транспортуються трубопроводами: постановка проблеми. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 115. С. 39–47.
5. Шевчук А. Ю. Оцінка надійності трубопроводів системи транспортування води. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Технічні науки*. 2015. Вип. 1. С. 73–78.
6. Богатов О. І., Супонев В. М., Рагулін В. М., Ярижко О. В., Мусійко В. Д. Сучасний технічний стан магістральних трубопроводів та аналіз екологічної безпеки під час транспортування ними енергетичних носіїв. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2022. Вип. 99. С. 151–158.
7. Борденюк О. В. Правові ознаки земель трубопроводного транспорту. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2013. № 1(2). С. 124–129.
8. Про трубопровідний транспорт : Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14.09.1999 № 1039-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14?find=1&text=%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B1#w1>
10. Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства : Закон України від 15.12.2010 № 2787-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2787-17#Text>

References:

1. Bortniak O. M., Shkolnyi M. P., Varyk R. S. (2012) Problemy i perspektyvy utylizatsii nediiuchykh truboprovodiv z urakhuvanniam aspektiv ekolohizatsii system transportu vuhlevodnevykh enerhonosiiv [Problems and prospects for the utilization of non-failing pipelines with the improvement of aspects in the environmental protection of transport systems in hydrocarbon energy]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu*. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvif_2012_2_34 (in Ukrainian) (accessed 11 July 2023).
2. Tashian R. I. (2011) Pravova kharakterystyka rechei, shcho transportuiutsia truboprovodamy [Legal characteristics of speeches that are transported by pipelines]. *Universytetski naukovyi zapysky*, 1, 123–128. (in Ukrainian)
3. Tashian R. I. (2012) Pravovyi status pereviznyka za dohovorum transportuvannia truboprovodamy [Legal status of a carrier under a pipeline transportation contract]. *Universytetski naukovyi zapysky*, 3, 61–66. (in Ukrainian)
4. Tashian R. I. (2011) Prava na rehovyny, shcho transportuiutsia truboprovodamy: postanovka problem [Rights to Speech Transported by Pipelines: Statement of the Problem]. *Problemy zakonnosti*, 115, 39–47. (in Ukrainian)
5. Shevchuk A. Yu. (2015) Otsinka nadiinosti truboprovodiv systemy transportuvannia vody [Estimation of the reliability of pipelines in the water transportation system]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Tekhnichni nauky*, 1, 73–78. (in Ukrainian)
6. Bohatov O. I., Suponiev V. M., Rahulin V. M., Yaryzhko O. V., Musiiko V. D. (2022) Suchasnyi tekhnichni stan mahistralnykh truboprovodiv ta analiz ekolohichnoi bezpeky pid chas transportuvannia nymy enerhetychnykh nosiiv [Modern technical station of the main pipelines and analysis of environmental safety for the hour of transportation of energy carriers by them]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho avtomobilno-dorozhnoho universytetu*, 99, 151–158. (in Ukrainian)
7. Bordeniuk O. V. (2013) Pravovi oznaky zemel truboprovodnoho transport [Legal signs of lands for pipeline transport]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*, 1(2), 124–129. (in Ukrainian)
8. Verkhovna Rada of Ukraine (1996) About pipeline transport: Law of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)
9. Verkhovna Rada of Ukraine (1999) About the site about the distribution of products: Law of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14?find=1&text=%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B1#w1> (in Ukrainian)
10. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) About the ratification of the Protocol on the accession of Ukraine to the Treaty on the establishment of the Energy and Trade Partnership: Law of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2787-17#Text> (in Ukrainian)